

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עה.

מסורת הש"ס

(א) עיר תוספות צ"ב.
(ב) ד"ה אטון, (ג) (גדרים זא: א),
(ג) (ירי' ל"ג חמותו וכו'),
(ד) [לקמן ע: א] (ס) [סס],
(ו) צ"ל למטה כלמעה.
מהרש"א חש"ל רש"ש,
(ז) (ויקרא כב, ח) (צ"ל ואיש
אשר יקח),

תורה אור השלם

1. מִיִּם גְּבוּרִים יִמְתְּקוּ
וְלֶחֶם סִתְרֵים יִנְעֶם:
מְשִׁלִּי ט ז יז
2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֵת
אִשֶּׁה וְאֵת אִמּוֹ זָמָה הוּא
בָּאֵשׁ יִשְׂרֹפוּ אוֹתוֹ וְאֶתְּנָה
וְלֹא תִדְּרָה זָמָה
בְּתוֹכָם: וִיִּקְרָא כ יד
3. עֲרֹת אִשֶּׁה וּבִתָּה לֹא
תִּגְזֹל אֵת בֵּתָה וְאֵת
בֵּת בִּתְּהָ לֹא תִקַּח גְּלוּלוֹת
עֲרֹתֶיהָ שְׂאֵרָה הֵנָּה הוּא
הָדָר: וִיִּקְרָא יח יז

וְאִם אִיתָּא. דָּבָן נַח מוֹחֵר עַל קְדוּשַׁת דְּמַשְׁמַע הַדּוּדָה לוֹ. נְהִי לְהוֹכִיחוֹ לֹא הִיךְ מִזְוֹה דְּהוֹכַח מוֹכִיחַ אֶת עַמְמִיתָךְ כְּחַיִּי (וִיקָרָא יט) וְלֹא גַר תּוֹשֵׁב מִיְהוּ אֲדוּרִי לְדַבֵּר אִסּוּר לֹא וְלֹא הִיוּ יִשְׂרָאֵל צְבִית רִמּוֹן שֶׁהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה לֶשֶׁם וּגְבִי קְדוּשַׁת הַשֵּׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחַיִּי וְחִפְּלוּ וְלִקְדְּשׁוּ בְּנֵי נַח עֲלֵיהֶם לֹא נִטְּוּ וְלִקְדְּשׁוּ צִוִּי הַכּוֹמִים אֲלֵהָ בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל: הַעֲלֵה לָבוּ טִינָא. יִימוּק. מִרְבּוֹ אֲהֵבָה נִטְמַטֵּס לָבוּ וְהַעֲלֵה חוּלִי: מִשּׁוֹם פָּגַם. מִשְׁפַּחַת הָאֵשָׁה שֶׁהִיוּ בּוֹשֵׁן דְּבַדֵּר: שָׁלֹא יִהְיֶה בְּנוֹם יִשְׂרָאֵל פְּרוּזוֹת צַעֲרִיּוֹת. לַעֲמוּד צַפְנֵי הָאֲנָשִׁים אֲתַם צָהֵם עֵינֵיהֶם וַיִּמְסְרוּ לָהֶם לְצִיָּה: וְלִינִסְבָּה מִיִּנְסָב. דְּלִין כֹּאֵן פְּרוּזוֹת צַעֲרִיּוֹת דְּלוֹלָה לַעֲבֹד הַכִּי וְלִינִסְבָּן וְחִין כֹּאֵן עֲצִירָה אֲלֵה מִזְוֹה: לֹא מִיִּסְבָּא דַּעֲסִיָּה. וְלֹא יִרְפָּא צִבְכָּן: מִיּוֹם שֶׁחֲרַב צִיָּת הַמִּקְדֵּשׁ. כִּשְׁלֹה הִכָּה מִלְחָמוֹת רַבּוֹת וְחִין רוּחַ קָמָה חֲזָקִים לְהִיּוֹת תַּחַז לְאִסְמוֹ לְפִיכָן יִיטַל טַעַם צִיָּה: וַיִּסָּן לַעֲבֹדֵי עֲצִירָה. שִׁזְרַר הָרַע תּוֹקֵפִין וּמִרְצָה לְאִתּוֹן: דְּקִסִּי וְלֹאם סְפָרִים יַעֲס. לְיִשְׁנָה מַעֲלִיא נִקְטַ כְּמוֹ כִּי אִם הֵלָם אֶשֶׁר הוּא אֹרֶכֶל (בְּרַשִׁית נט):

הדרן עלך בן סורר ומורה

אִלּוּ הָיוּ הַנְּשִׁרְפִין הָבֵא עַל אִשֶּׁה
וּבִסֶּה. בְּגִמְרָה מִפְּרָשׁ לֵה:
וּבִסֶּה כֶּסֶף. כְּלוּמָר וְכֵן בֵּת שׁוֹנֵתָה
הָיָה בְּשִׁרְפָּה אֲכָל עֹשֶׁלֶה לֹא בְּשִׁרְפָּה
הָיָה: יֵשׁ כִּלְלֵי אִשֶּׁה וּבִסֶּה. כְּלוּמָר
אִשֶּׁה וּבִסֶּה כְּתִיבִי בְּהִדָּא דְּמִפְּרָשׁ
בְּגִמְרָה דְּהָא אִשֶּׁה וּבִסֶּה חֲמוּמָה
בְּשִׁרְפָּה כְּתִיבִי: כִּי דְּכִתְבִּי (וְיִקְרָא)
(כִּי יִקְרָא אִשֶּׁה) אֵת אִשֶּׁה וְאֵת אִמָּה
זִמְמָה הָיָה בָּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ וְאִתְּחַן:
וְיֵשׁ כִּלְלָן כְּלוּמָר מִיִּיְהוּהוּ יִלְפִין
כִּלְוָהוּ הֵךְ בְּגִימְרָה שׁוֹה דְּלִקְמָן
בְּצִרְיָא: בִּסֶּה. מִאֲנוּסָה דְּלֹא בֵּת
אֲשֶׁתוֹ דְּנִיבִי עֲלֵיהּ מִסּוּם בֵּת אֲשֶׁתוֹ
דְּהָא אֲנוּסָה לֹא אֲשֶׁתוֹ הָיָה: בִּסֶּה
בִּסּוֹ וּבִסֶּה בִּסּוֹ. שְׁהִי לֹא מִאֲנוּסָה:
בִּסֶּה אֲשֶׁתוֹ. בִּין שְׁהִי בִּסּוֹ בִּין שְׁהִי
מְחֻרְגָּתוֹ: גַּב' הָבֵא עַל הָאִשֶּׁה שְׁנֵא
בִּסֶּה לֹא קִסְפִּי. כְּלוּמָר מְכִיר מִדְּקָמִי
קִסְפִּי יֵשׁ כִּלְלֵי וְכו' מִכְּלָל דְּהָא אִשֶּׁה
וּבִסֶּה בְּהֵךְ דְּכִתְבִּין מִיִּיְהוּהוּ וְלֹא בְּאֲשֶׁתוֹ
וּבִסֶּה אֲשֶׁתוֹ קִאֲרָה אֲלֵא בְּחֻמּוֹתוֹ
דְּשִׁרְפָּה כְּתִיב וְהָאֵשׁ הָבֵא עַל הָאִשֶּׁה

דקתני לאו באשמו הוא דא"כ הבא על ה
דהיינו חמורתו הא לא קתני אלא הבא על
הבא על אם חמורתו או על צמה דהיינו
דאמר צפירקין (דף עו.) גבי פלוגת
אם כחציבא בדידי אם חמורתו ממתניתין
שקבא עליה לאחר מיתא אשמו פליגי
(ע"ה) את אשה דייט אשמו ואם
מדרשא אתא וקתני בדיהיו: **לאזני**
ריהטא חמורתו ואם חמורתו: אין ל
וצת צמה וצת צנה (ויקרא יח) שארה
לעשות וזרים נקבות. לקמן מפרש:
וכלמטה. לקמן [שם] מפרש: **בדידי** הדי
אם חמורתו אכתי לא קמה לן עדיין
אשמו דקרא היינו אשמו ואפי' ממא
ואמה: **אם חמיו הא מדרש** עלה. לקמן

וְאִם אִתָּא אֵלֵּימָא לֵיָּהּ לא היה לו להודות נדבר אסור דאל"ל
לך לשלם ש"מ אין צן נח מזווה על קידוש השם ומשני
הא בצנעה הא צפרהסיא נעמן צנעה הוה דלא היו ישראל צבית
ירמון וגבי קדוש השם צמוך צני ישראל כתיב ואפילו למאן דאמר
צנעה נמי יתרגו ואל יעבור הני
מילי ישראל אכל כותי לא
ולעולם אימא לך דצן נח מזווה על
קדוש השם כגון פרהסיא ולמסקנא
וז לא איפשטא צעיין ולשון מאי הוי
עלה משמע דמסקנא דפשיטות היא
וגראה יומר כספרים דגרסינן ואם
אימא לימא ליה הא צנעה הא
צפרהסיא וקא פשטי דלא מפקיד
מדאמר ליה סתם לך לשלם:

הדרן עלך בן סורר ומורה

וְמֵאֵי נִינְהוּ חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמוּתוֹ.
הוּא מֵאֵי לְמִימַר צִתָּה וְצִתָּה
צִתָּה אֵלָּא הֵנִי נִקְטָה דְּכִמְצִי צִתָּה
שְׂרִיפָה צִתָּה:

מכין

ולנסבה מיוסב לא מייחבה דעתיא כדר' יצחק דא"ר יצחק ⁽⁶⁾ מיום שחבר בית המקדש נטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה שנאמר ¹מים גנובים ⁽⁷⁾ ימתקו ולחם סתרים ינעם:

הדרן עלך בן סורר ומורה

ואלו ידן הנשרפין הבא על אשה ובתה וכת כהן שזנתה יש בכלל אשה ובתה בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה ^א חמותו ואם חמות ואם חמיו: **גמ'** הבא על אשה שנשא בתה לא קתני אלא הבא על אשה ובתה מכלל דתרווייהו לאיסורא ומאן נינהו חמותו ואם חמיו וקתני יש בכלל אשה ובתה מכלל דתרווייהו כתיבי בהדיא והנך מדרשא אתיא הניחא לאבי דאמר ^ג משמעות דורשין איכא בינייהו מתניתין מני רבי עקיבא היא אלא לרבא דאמר ^ד חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו מתניתין מני אמר לך רבא תני הבא על אשה שנשא בתה: יש בכלל אשה ובתה חמותו ואם חמותו ואם חמיו: לאבי אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו תני נמי חמותו ואם חמותו לרבא אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו ואם חמותו תני נמי חמותו מנהני מילי דת"ר ^ה איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה בת אשה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר ^ו כאן זמה ונאמר להלן ^ז זמה מה להלן בתה ובת בתה ובת בנה אף כאן בתה ובת בתה ובת בנה מנין לעשות זכרים כנקבות נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן זכרים כנקבות מנין לעשות למטה כלמעלה נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן למעלה כלמטה אף להלן למעלה כלמטה ^ח אמר מר מנין לעשות זכרים כנקבות מאי זכרים כנקבות אילימא בת בנה כבת בתה בהדי הדדי קאתיאן אלא אם חמיו כאם חמותו השתא אם חמותו לא קמה לן אם חמיו מיהדר עלה

ה' ואמה מצבי ליה למתניה וא"י הך אשח אחמותו קאמר הוה ליה למתניה הבא על האשה שנשא בזה
האשה ובהה מכלל דתריייהו לאיסורא ולא הוהכרה אשמו לכאן ומאן גיניהו חמותו ואם חמותו והכי קאמר
באחמותו וקמי' י' בכלל אשה ובהה כולהו הך אלמא הך אשה ובהה כתיבי בדיקא: **הניחא לאצי**
דלרבי ישמעאל ורבי עקיבא: **משמעו דורשין אינא** בנייהו. ומסקין למילתיה דלרבי עקיבא
ר"ע היא: **אלא לרבא דאמר**. צין לרבי ישמעאל צין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא בחמותו
מתניתין מני: **אמר לך רבא תני על אשה שנשא בזה**. דהיינו חמותו דכתיבא בדיקא (א"ש כ"ו)
דהיינו חמותו: **י' בכלל אשה ובהה וכו'**. קמי' נמי חמותו ומילתא דמתיה היא דההוא לא
דאמר חמותו ורבי כתיבן בדיקא אידי דתנא בזההי כללא אם חמוי דלמאי מדרשא נקט אב
אלא אשה ואמה. דהיינו חמותו: **נאמר כאן**. בשריפה ומה היא: **ונאמר**. בזההרת בזה
ומה היא: **אף כאן**. לענין עונש שריפה בזה ובה בזה בזההי דינא דהאי קרא: **מנין**
צין לעשות למטה ולמעלה. לקמן [ע"ב] נמי מפרש: **ומה כאן למעלה ולמטה** אף להן **למעלה**
ואחיהן. הא רבייהו לתריייהו בגורה שוה דלמאי ומה ומה: **אלא אם חמוי כאם חמותו**. השתא
אם העמידה על צוריה בשריפה מן החמור דהא היא תנא לפוס ריהטא שמעיין ליה דהאי
אמר אם חמותו כתיבא לאו מממשעמא דאת אשה ואמה נפקא ליה אלא מממשעמא דאותו
עליה להציהא לתורת אם חמותו דקאמר זכרים נקבות הא אחתי לא אשמעיין תנא אם חמותו:
אמר

אמר

סב א ב ג מיי פ"ה
מהלכות יסודי
 התורה הלכה ט ועיין צ"י
 י"ד סימן קנז:
א ד מיי פ"א מהלכות
 אסורי ביאה הלכה ה
 [והל' ו] ופט"ו מהלכות
 סנהדרין הלכה יא סמג
 עשין קיב: